

nucudur. Ama genel bir değerlendirme yapıldığında bu alandaki çeviri etkinliğinin yetişkin edebiyatı alanındakinden ciddi farklar gösterdiğini söylemek gerekiyor. Bu bizce ne bir ihmal farkıdır, ne de bir rastlantıdır. Çocuk ve gençlik edebiyatı çevirilerinin tarihsel seyrine baktığımızda, modernleşmeden Türkiye’de ne anlaşıldığının ve bu yöndeki kültür politikalarının iç çatışmalarının izlerini görürüz. İşte bu yazıda bizim tartışmak istediğimiz sorun da, bu alandaki çevirilere yön veren güdüler ve bunların sonuçları olacak.

Daha önce yapılmış bazı bibliyografik incelemelere dayanarak söylersek, çocuk ve gençlik edebiyatı alanında çevirilerin oranı iyimser tahminle % 25’in altında kalmaktadır. (krş. F. Erdoğan 1991; Dilidüzgün / Kurultay 1992) Bunların çok büyük bir bölümü de çocuk klasiklerinin yeni basımlarıdır (yetişkin edebiyatında görülmeyen yoğunluktadır yeniden basımlar). 1987 yılında çıkmış olan Çocuk Edebiyatı Yıllığı’nda yayımlanan bir bibliyografya üzerinde sayısal bir inceleme yaptığımızda, klasiklerden olmayan edebiyat çevirilerinin oranı %16 olarak çıkmaktadır (toplam sadece 17 kitap), yani çocuk gençlik edebiyatı içinde toplam %4’lük bir orana denk düşmektedir. Bu durum farklı dönemlerde fazla değişmeden süregelmiştir. (Bugünkü duruma özel olarak ilerde değineceğiz.) Bunları gördükten sonra ister istemez akla şu soru geliyor: Çevirinin, çağdaşlaşmanın kültürel motoru olduğu düşüncesinin egemen olduğu ve kültürel dönüşümün en iyi alıcılarının yeni yetişen kuşaklar olduğu sık sık vurgulanan ülkemizde çocuk edebiyatı çevirileri nasıl bu düzeyde kalabiliyor? Burada yetişkin edebiyatı alanında çevirilerin oranının % 50’yi bulduğunu da belirtelim (krş. Ş. Olcay 1992).

Konunun tarihsel gelişimle doğrudan ilgili olması nedeniyle gerilere doğru uzanmak gerekiyor. Cumhuriyet öncesi çocuk dergilerini inceleyip kitaplaştıran İsmet Kür’ün çalışmasında döneme ilişkin canlı tanıklıklar bulmak mümkün. Bundan yaklaşık bir buçuk asır öncesinin beklentilerine ve dile getirilen sorunlara bakıldığında ilk anda zamanın durduğu izlenimi edinebilirsiniz. Çocuk edebiyatından yüz yıl önce beklenenlerle bugün beklenenler (en azından modernist yaklaşımı benimsemiş çevrelerde) değişmemiş, hatta bazen hemen hemen aynı retorikle dile getiriliyor çocuklukla ilgili beklentiler. Sözgelimi zamanın dergilerinden Mümeyyiz’de çocuklara şöyle sesleniliyor: